

POLITYKA ROLNA UNII EUROPEJSKIEJ NA RZECZ EKSTENSYWNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROLNICTWA

**Agnieszka Pyc - ekspert przyrodniczy,
rolniczka ekologiczna**

Wspólna Polityka Rolna (WPR) - to działanie unijne dotyczące szeroko pojętego sektora rolnego.

Filarami WPR są : dopłaty bezpośrednie
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)

Dopłaty bezpośrednie składają się z kilku komponentów, wśród których jest m. in. zazielenienie.

Zazielenienie to komponent obowiązkowy, który składa się z 3 elementów:

- dywersyfikacji upraw, czyli uprawy określonej liczby upraw w zależności od powierzchni gospodarstwa
- utrzymania trwałych użytków zielonych
- utrzymania obszarów proekologicznych na poziomie 5% powierzchni gruntów ornych lub z tzw. praktyk równoważnych przynoszących równe lub wyższe korzyści dla środowiska.

Z zazielenienia zwolnieni są rolnicy posiadający gospodarstwa ekologiczne oraz uczestniczący w systemie małych gospodarstw.

PROW ma na celu wsparcie polityki rolnej w zakresie:

- gospodarczym
- środowiskowym
- społecznym

Zakres społeczny

- wyrównanie szans mieszkańców wsi
- zmniejszenie ubóstwa poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy w tym również przekwalifikowanie na działalność pozarolniczą

Zakres gospodarczy

- podniesienie rentowności gospodarstw
- podniesienie jakości produktu rolnego
- wprowadzanie nowych technologii i podniesienie konkurencyjności rolnictwa

Zakres środowiskowy

- ochrona środowiska naturalnego poprzez promowanie rolnictwa niskoemisyjnego i niskonakładowego
- działania pro-klimatyczne poprzez wdrażanie rolnictwa zrównoważonego i utrzymanie ekosystemów zależnych od rolnictwa

W ramach PROW (w zakresie środowiskowym) mamy działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne (PRŚK), rolnictwo ekologiczne (RE) oraz wspieranie obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)

PRŚK - istotą działania rolno-środowiskowo-klimatycznego jest promowanie praktyk przyczyniających się do zrównoważonego gospodarowania gruntami celem ochrony gleb, wód i klimatu oraz ochrony siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków ptaków, ochrony zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich, a także ochrony różnorodności krajobrazu.

Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne składa się z 7 pakietów:

1 - ROLNICTWO ZRÓWNOWAŻONE

To pakiet skierowany do gospodarstw o intensywnej produkcji. Jego celem jest przeciwdziałanie nadmiernemu nawożeniu (plan nawozowy, analiza gleby, bilans azotu), zapobieganie ubytkowi materii organicznej z gleb (międzyplon, przeorywanie słomy lub obornika, stosowanie płodozmianu) oraz zachowanie odpowiednio dużego obszaru pod okrywą zieloną (zachowanie ostoi przyrody nieużytkowanych rolniczo, zakaz przeorywania łąk i ich użytkowanie oraz zachowanie miedz).

2 - OCHRONA WÓD I GLEB

wariant 2.1 - międzyplony

wariant 2.2 - pasy ochronne na stokach o nachyleniu powyżej 20%

Podobnie jak pakiet 1 jest skierowany głównie do gospodarstw o intensywnej produkcji położonych na wyznaczonych obszarach szczególnie narażonych na erozję oraz o niskiej zawartości próchnicy. To pakiet promujący działania agrotechniczne przeciwdziałające erozji (ubytek biomaterii z gleby) oraz zanieczyszczeniu wód (międzyplony, pasy ochronne na stokach, dywersyfikacja upraw). Utrzymanie roślinności przeciwdziała erozji wietrznej i wodnej, poprawia stosunki wodne, zapobiega nadmiernemu wyłukiwaniu i spłukiwaniu do wód składników pochodzenia rolniczego dostarczanych do gleb w wyniku nadmiernego nawożenia.

Pakiety 1 i 2 pozwalają na zachowanie bioróżnorodności (owady, bezkręgowce, ptaki, rośliny) na obszarach szczególnie narażonych ze względu na intensywność użytkowania.

3 - ZACHOWANIE SADÓW TRADYCYJNYCH ODMIAN DRZEW OWOCOWYCH

Celem tego pakietu jest zachowanie powierzchni starych sadów stanowiących bazę genetyczną dla odmian dawnych drzew owocowych. Ponadto stary sad jest ustabilizowanym ekosystemem, a co za tym idzie ostoją przyrody. Urozmaica krajobraz. Sad musi mieć min. 15 lat, nie wolno w nim stosować herbicydów (owady zapylające), należy przeprowadzać prace pielęgnacyjne i kosić bądź wypasać trawę.

Odmiany tradycyjne drzew - może mniej wydajne, ale zwykle są odporniejsze na choroby i niekorzystne warunki środowiskowe, cechują się posiadaniem smaku. Ochrona odmian lokalnych.

Pakiet 3

Stara odmiana jabłoni w sadzie przydomowym

4 - CENNE SIEDLISKA I ZAGROŻONE GATUNKI PTAKÓW NA OBSZARACH NATURA 2000

5 - CENNE SIEDLISKA POZA OBSZARAMI NATURA 2000

NATURA 2000 - to program obejmujący ochroną uznane za cenne i zagrożone siedliska oraz ptaki na terenie UE

Cele pakietu 4-tego to utrzymanie siedlisk lęgowych ptaków zagrożonych związanych z TUZ poprzez ekstensyfikację ich użytkowania i dostosowanie terminów zabiegów agrotechnicznych do potrzeb bytowych ptaków (Dyrektywa ptasia) oraz ochrona lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych poprzez stosowanie tradycyjnych i ekstensywnych metod użytkowania łąk i pastwisk (Dyrektywa siedliskowa).
Pakiet 5 dotyczy tylko siedlisk przyrodniczych poza siecią NATURA 2000.

W ramach Pakietów 4 i 5 beneficjent ma obowiązek spełnienia określonych wymogów np.:

- odpowiednie terminy koszenia (dostosowane do ochrony określonego siedliska lub sezonu lęgowego konkretnych gatunków ptaków),
- zakaz lub ograniczenie wykonywania niektórych zabiegów agrotechnicznych (np. włókowanie, wapnowanie, podsiewanie, stosowanie nawozów i środków ochrony roślin),
- określona dla każdego z wariantów, zmniejszona obsada zwierząt przy użytkowaniu pastwiskowym lub kośno-pastwiskowym,
- przestrzeganie terminów wypasu.
- zbiór masy zielonej.
- zakaz tworzenia nowych, rozbudowy i odtwarzania istniejących melioracji wodnych

W przypadku tych pakietów kładziemy szczególny nacisk na utrzymanie różnorodności krajobrazu (obowiązek zachowania elementów krajobrazu nieużytkowanych rolniczo stanowiących ostoje), zapobieganie sukcesji łąk i pastwisk, ograniczenie ekspansji gatunków inwazyjnych.

W ramach pakietu 4 mamy następujące warianty:

- 4.1 - zmiennowilgotne łąki trzęślicowe
- 4.2 - zalewowe łąki selernicowe i słonorośla
- 4.3 - murawy
- 4.4 - półnaturalne łąki wilgotne
- 4.5 - półnaturalne łąki świeże
- 4.6.1 - torfowiska - wymogi obowiązkowe
- 4.6.2 - torfowiska - wymogi obowiązkowe i uzupełniające

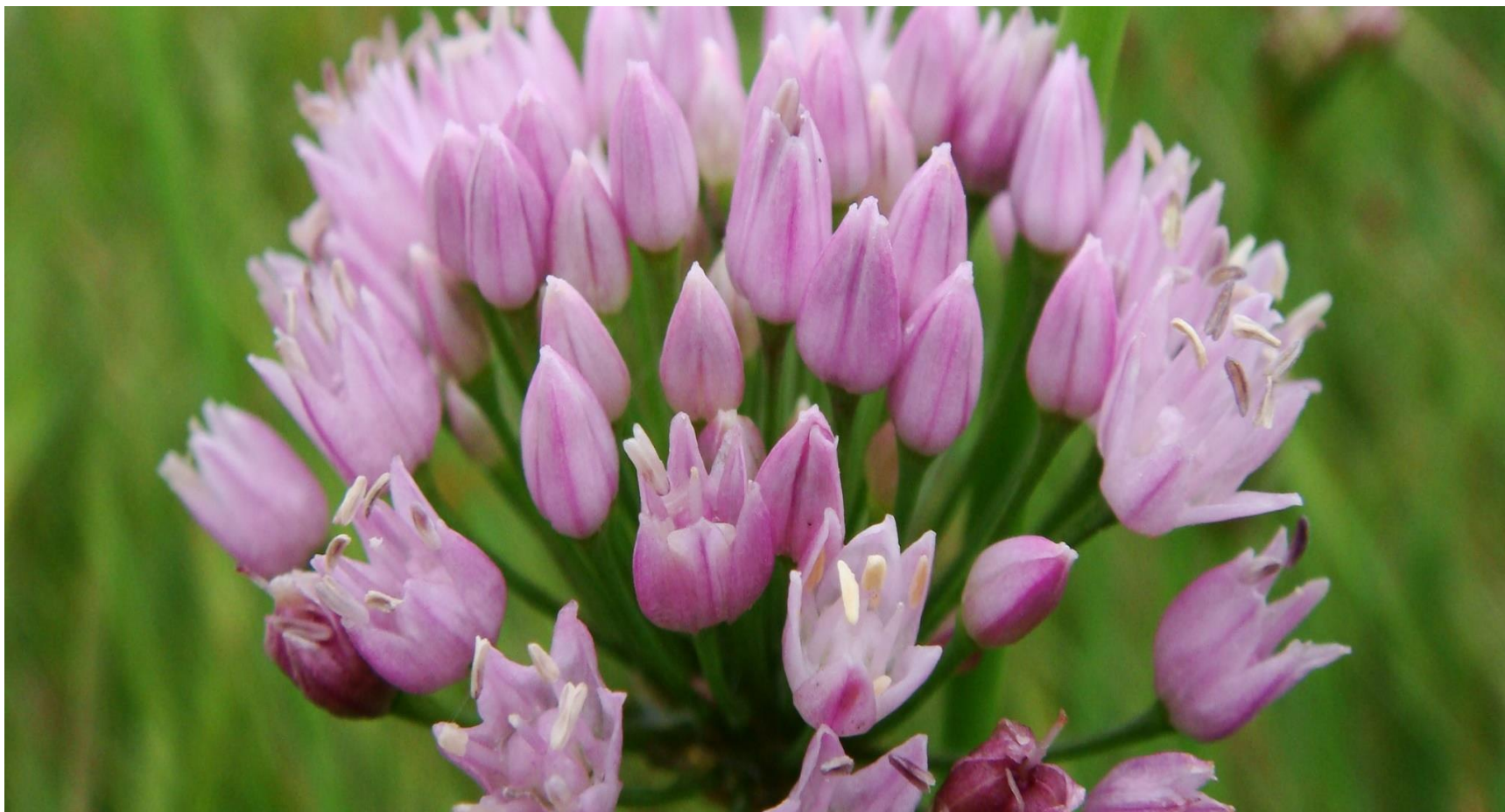
(pakiet 5 posiada takie same warianty dla terenów poza siecią NATURA 2000 tylko z oznaczeniem 5.

Dalsze warianty dotyczą wyłącznie pakietu 4 - czyli w ramach obszaru NATURA 2000)

- 4.7 - ekstensywne użytkowanie na obszarach specjalnej ochrony ptaków (OSO)
- 4.8 - ochrona siedlisk lęgowych ptaków - rycyka, krwawodzioba, kszczyka lub czajki
- 4.9 - ochrona siedlisk lęgowych wodniczki
- 4.10 - ochrona siedlisk lęgowych dubelta lub kulika wielkiego
- 4.11 - ochrona siedlisk lęgowych derkacza

Łąka trzęślicowa z kosaćcem syberyjskim - wariant 4.1 lub 5.1

Czosnek kątowy - gatunek charakterystyczny dla łąk selernicowych

Murawa kserotermiczna wiosną

Półnaturalna łąka świeża - wariant 4.5 lub 5.5

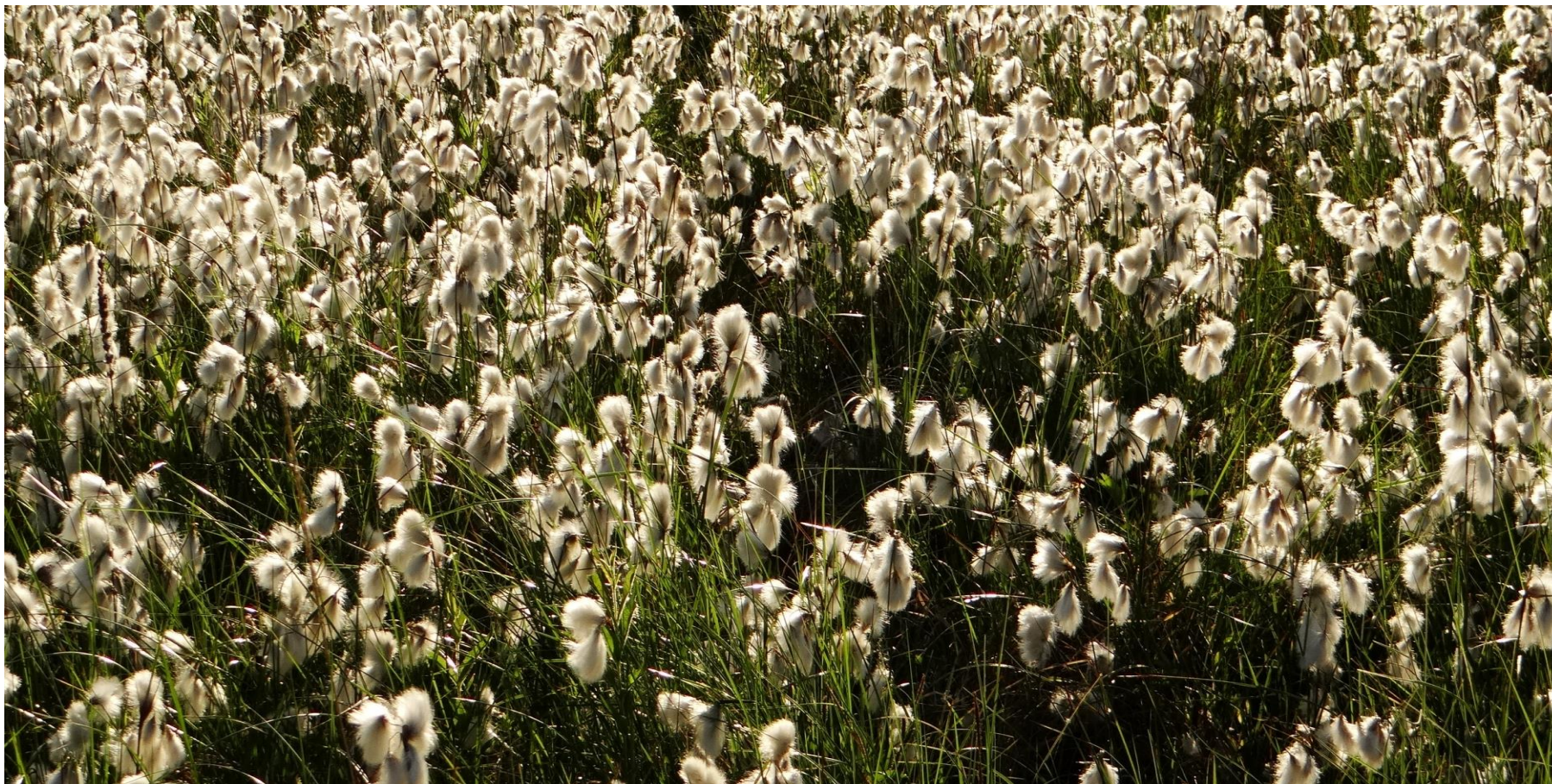

Rzut runi na łące świeżej

półnaturalna łąka wilgotna wariant 4.4 lub 5.4

Wełnianka - gatunek charakterystyczny dla torfowisk

6 - ZACHOWANIE ZAGROŻONYCH ZASOBÓW GENETYCZNYCH ROŚLIN W ROLNICTWIE

Wariant 6.1 - zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - w przypadku uprawy

Wariant 6.2 - zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - w przypadku wytwarzania nasion lub materiału siewnego

Celem realizacji tego pakietu jest zachowanie cennych odmian, gatunków i ekotypów roślin uprawnych - to pomaga w dywersyfikacji upraw (urozmaiceniu) i zachowaniu bioróżnorodności. Do roślin uprawnych podlegających temu działaniu zaliczamy min. pszenicę płaskurkę i samopszą, żyto krzycę, lniankę siewną, nostryka białego, pasternak, soczewicę, grykę.

7 - ZACHOWANIE ZAGROŻONYCH ZASOBÓW GENETYCZNYCH ZWIERZĄT W ROLNICTWIE

- wariant 7.1 - zachowanie lokalnych ras bydła (białogrzbieta)
- wariant 7.2 - zachowanie lokalnych ras koni (konik polski, hucuł)
- wariant 7.3 - zachowanie lokalnych ras owiec (świniarka, wrzosówka)
- wariant 7.4 - zachowanie lokalnych ras świń (złotnicka pstra)
- wariant 7.5 - zachowanie lokalnych ras kóz (koza karpacka)

Celem tego wariantu jest zachowanie rodzimych ras zwierząt gospodarskich poprzez wspieranie i utrzymanie ich hodowli. Takie działanie sprzyja również bioróżnorodności.

Uprawa starych odmian roślin i hodowla lokalnych ras zwierząt cechuje się pewną ekstensywnością, ponieważ gatunki te (zarówno rośliny jak i zwierzęta) nie są tak wymagające jak współczesne. Stare i lokalne odmiany i rasy są bardzo dobrze przystosowane do warunków środowiskowych, są odporne, płodne i plenne. Niejednokrotnie jakość produktów powstałych na bazie surowców pochodzących z lokalnych odmian czy gatunków roślin i zwierząt jest nie do zastąpienia.

7.2 - zachowanie lokalnych ras koni

KONIK POLSKI

KOŃ ŚLĄSKI

Do działań ekstensywnych i rolnictwa zrównoważonego możemy w ramach PROW zaliczyć również Rolnictwo Ekologiczne (RE).

Rolnictwem ekologicznym określamy sposób gospodarowania o zrównoważonej produkcji roślinnej i zwierzęcej w obrębie gospodarstwa rolnego oparty na środkach pochodzenia biologicznego i mineralnego nieprzetworzonych chemicznie.

Istotą RE jest niestosowanie w procesie wytwórstwa żywności środków chemii rolnej (nawozów), weterynaryjnej (leki stymulujące) i spożywczej (polepszacze smaku) na każdym etapie produkcji „od pola do stołu”.

Okres przestawiania gospodarstwa na produkcję ekologiczną nazywamy konwersją i trwa to 2 lub 3 lata, w zależności od uprawy.

Po okresie konwersji gospodarstwo otrzymuje certyfikat zgodności, który co roku należy odnawiać poddając się kontroli w wybranej jednostce certyfikującej.

.

W ramach działania Rolnictwo Ekologiczne mamy następujące pakiety i/lub warianty:

- Uprawy rolnicze (w i po okresie konwersji)
- Uprawy warzywne (w i po okresie konwersji)
- Uprawy zielarskie (w i po okresie konwersji)
- Uprawy sadownicze :
 - Podstawowe uprawy sadownicze (w i po okresie konwersji)
 - Uprawy jagodowe (w i po okresie konwersji)
 - Ekstensywne uprawy sadownicze (w i po okresie konwersji)
- Uprawy paszowe na gruntach ornych (w i po okresie konwersji)
- Trwałe użytki zielone (w i po okresie konwersji)

Działanie ekologiczne oprócz produkcji „zdrowej żywności” ma na celu zapobieganie erozji gleb, zachowanie bioróżnorodności , zachowanie ostoi przyrody i TUZ, poprawę gospodarki wodnej

OBSZARY Z OGRANICZENIAMI NATURALNYMI LUB Z INNYMI SZCZEGÓLNYMI OGRANICZENIAMAMI - ONW

To działanie wspierające rolników prowadzących działalność rolniczą na obszarach górskich i innych obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami.

Działanie to ma na celu kontynuację rolniczego użytkowania ziemi, zachowanie walorów krajobrazowych, bioróżnorodności tych terenów i zatrzymanie erozji gleb. Promowane jest wdrażanie zrównoważonych systemów działalności rolnej, a obszary trudne i o niskiej produktywności wymuszają gospodarkę ekspansywną. Wsparcie z tego poddziałania w ramach PROW zapobiega wypadaniu gruntów z produkcji rolnej.

Aktualnie trwają prace nad nowym PROW-em na lata 2023-2027 pod nazwą Plan Strategiczny dla WPR. W ramach Planu Strategicznego dla gospodarstw rolnych prowadzących gospodarkę ekstensywną i działania zrównoważone proponowane jest wprowadzenie tzw. EKOSCHEMATÓW.

EKOSCHEMATY - mają to być płatności roczne za realizację praktyk korzystnych dla środowiska i klimatu, które wykraczają ponad wymogi podstawowe i będą się różnić od innych zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych. Będą one dobrowolne.

Przyszła WPR ma być skoncentrowana na wspieraniu działań na rzecz środowiska i klimatu. Zakłada się zmniejszenie intensywności produkcji rolnej na rzecz bioróżnorodności i ochrony klimatu. Ma to być rekompensowane właśnie ekoschematami. Ekoschematów proponuje się 17.

Ekoschemat 1 - Obszary z roślinami miododajnymi

Utworzenie obszaru z roślinami miododajnymi przez wysiew mieszanki składającej się z co najmniej dwóch gatunków roślin miododajnych z określonej listy.

- Zakaz prowadzenia produkcji rolnej (w tym zakaz wypasu i koszenia) w terminie do 31 sierpnia.
- Zakaz stosowania środków ochrony roślin.

Celem interwencji jest zachęcenie rolników do tworzenia obszarów z roślinami miododajnymi, stanowiącymi długotrwałe, różnorodne i bezpieczne żerowiska dla pszczoły miodnej i dzikich owadów zapylających; obszary takie przyczyniają się do ochrony różnorodności biologicznej. Interwencja będzie polegała na tworzeniu obszarów z roślinami miododajnymi przez wysiew mieszanki składającej się z co najmniej dwóch gatunków roślin miododajnych. Szczegółowe wymagania dotyczące tej interwencji zostaną doprecyzowane w przepisach określających warunki przyznania pomocy.

Ekoschemat 2 - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt

Obsada zwierząt trawożernych w gospodarstwie wynosi co najmniej 0,3 DJP/ha TUZ i maksymalnie 1,5 DJP/ha TUZ.

Celem ekoschematu jest ochrona bioróżnorodności poprzez właściwe gospodarowanie na TUZ o niskiej wartości produkcyjnej.

Jednocześnie, przyznanie wsparcia gospodarstwom z określoną, ekstensywną obsadą zwierząt trawożernych pozwoli na utrzymanie tych gospodarstw w gotowości produkcyjnej, będzie promowało zamknięty obieg materii w obrębie gospodarstwa oraz przyczyni się do wykorzystania potencjału paszowego TUZ.

Wsparcie kierowane jest do gospodarstw prowadzących wypas (zwierzęta aktywnie pielęgnują TUZ), bądź wykorzystujących posiadane łąki kośne do żywienia zwierząt w gospodarstwie. Szczegółowe wymagania dotyczące tej interwencji zostaną doprecyzowane w przepisach określających warunki przyznania pomocy.

Ekoschemat 3 - Międzyplony ozime/Wsiewki śródplonowe

Utrzymywanie międzyplonów w postaci:

- wsiewek roślin bobowatych drobnonasiennych lub mieszanek z roślinami bobowatymi drobnonasiennymi) w uprawę główną lub
- międzyplonów ozimych w formie mieszanek utworzonych z co najmniej 2 gatunków roślin, w terminie od 1 października do 15 lutego następnego roku.

Zakaz stosowania środków ochrony roślin:

- na międzyplonach ozimych - przez okres ich utrzymania,

w przypadku wsiewek śródplonowych - od momentu zbioru uprawy głównej przez co najmniej 8 tygodni lub do momentu wysiewu kolejnej uprawy głównej. Celem interwencji jest przede wszystkim poprawa jakości gleb (wzbogacenie gleby w substancję organiczną i składniki pokarmowe, ograniczenie erozji, przeciwdziałanie przesuszeniu gleb). Szczegółowe wymagania dotyczące tej interwencji zostaną doprecyzowane w szczegółowych przepisach określających warunki przyznania pomocy.

Ekoschemat 4 - Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST

Wariant podstawowy: (bez wapnowania, w przypadku, gdy wyniki próbek gleby nie wskazują na potrzebę zastosowania wapnowania):

- Opracowanie i przestrzeganie planu nawozowego do powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie, opartego na bilansie azotu oraz chemicznej analizie gleby, określającego dawki składników pokarmowych (N, P, K i Mg oraz potrzeby wapnowania).

Wariant z wapnowaniem: obejmuje opisany wyżej zakres podstawowy rozszerzony o zastosowanie wapnowania, którego potrzeba wynika z przeprowadzonych w ramach wariantu podstawowego badań gleby, przy czym wsparcie do wapnowania przysługuje do powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie o pH poniżej lub równej 5,5, na których wykonywany jest zabieg wapnowania. Wsparcie w zakresie wapnowania przysługuje nie częściej niż raz na 4 lata.

Celem interwencji jest poprawa stanu gleby oraz poprawa jakości wód.

Temu celowi służy realizowane w ramach interwencji, racjonalne stosowanie nawożenia i zwiększanie odczynu gleby poprzez wapnowanie.

.

Plan nawożenia jest jednym z najbardziej efektywnych sposobów gospodarowania nawozami, co niesie za sobą zarówno korzyści dla środowiska jak i wymierne efekty ekonomiczne.

Interwencja zawiera wariant dotyczący wapnowania. Działanie ma przeciwdziałać zakwaszeniu gleb, które stanowi istotne zagrożenie dla środowiska. Zakwaszenie m.in. pogarsza strukturę gleby, osłabia kompleks sorpcyjny i zdolność zatrzymywania wody (co ma szczególne znaczenie w okresach suszy), zwiększa mobilność glinu i manganu oraz innych metali ciężkich, zmniejsza efektywność wykorzystania azotu i fosforu, przez co wpływa na pogorszenie jakości wód na skutek strat niewykorzystywanego przez rośliny azotu i fosforu, a także wpływa na jakość wód podziemnych (przenikanie azotu azotanowego). Szczegółowe wymagania dotyczące tej interwencji zostaną doprecyzowane w przepisach określających warunki przyznania pomocy.

Ekoschemat 5- Zróżnicowana struktura upraw

Uprawa co najmniej 3 różnych gatunków upraw, przy czym co najmniej 20% w strukturze zasiewów stanowią uprawy gatunków roślin mających pozytywny wpływ na bilans glebowej materii organicznej (m.in. rośliny bobowate), oraz

- udział zbóż (w tym kukurydzy) nie przekracza 65%,
- udział upraw pozostałych gatunków roślin mających ujemny wpływ na bilans glebowej materii organicznej (m.in. okopowe, rzepak) nie przekracza 30%

Celem interwencji jest poprawa jakości gleby i potrzeba odbudowy materii organicznej poprzez zwiększenie udziału upraw mających pozytywny wpływ na bilans glebowej materii organicznej. Ponadto, konieczność zwiększenia udziału różnych upraw w gospodarstwie przyczyni się do ochrony różnorodności biologicznej.

Ekoschemat 6 - Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji

Wymieszanie obornika z glebą maksymalnie w ciągu 12 godzin od aplikacji na gruncie ornym;

- Potwierdzenie realizacji tej praktyki za pomocą tzw. zdjęcia geotagowanego przy wykorzystaniu aplikacji udostępnionej przez ARiMR;
- Obowiązek przykrywania obornika w miejscu składowania.

Celem ekoschematu jest ograniczenie emisji amoniaku do atmosfery poprzez wymieszanie obornika w okresie maksymalnie 12 godzin od jego aplikacji na glebę oraz przez obowiązek przykrywanie obornika w miejscu jego składowania.

Ograniczenie emisji amoniaku na etapie stosowania obornika na gruntach ornych można osiągnąć poprzez doskonalenie metod aplikacji nawozów naturalnych np. poprzez orkę lub płytką uprawę, niemniej jednak za najbardziej efektywną strategię ograniczania emisji amoniaku ze stosowania obornika uważa się skrócenie czasu jego przebywania na powierzchni pola. Wynika to z faktu, że większość amoniaku jest uwalniana z obornika w ciągu kilku godzin po rozrzuceniu na powierzchni ziemi. Większe redukcje emisji amoniaku można zatem osiągnąć w przypadku wprowadzenia obornika do gleby bezpośrednio po rozrzuceniu.

Ponadto wprowadzenie wymogu w zakresie przykrywania obornika w miejscu jego składowania przyczynia się do ograniczenia emisji amoniaku już na najwcześniejszym etapie gospodarowania obornikiem.

Ekoschemat 7 - Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbryzgowo, tj. w formie aplikacji doglebowej

Minimalizowanie strat amoniaku poprzez rozlewanie płynnych nawozów naturalnych na gruntach ornych w formie aplikacji doglebowej.

Celem ekoschematu jest ograniczenie emisji amoniaku do atmosfery w trakcie i po aplikacji płynnych nawozów naturalnych.

Najskuteczniejszą metodą w tym zakresie jest aplikacja nawozów naturalnych bezpośrednio do gleby. Aplikacja taka przyczynia się do lepszego wykorzystania składników pokarmowych dostępnych w nawozach naturalnych przy jednoczesnym ograniczeniu emisji amoniaku (NH₃).

Ekoschemat 8 - Uprozczone systemy uprawy

Na gruntach ornych prowadzona jest uprawa uproszczona w formie uprawy bezorkowej lub uprawy pasowej; Ekoschemat nie obejmuje uprawy zerowej.

Celem ekoschematu jest wsparcie systemów uprawy korzystnych w sytuacji zachodzących zmian klimatu. Prowadzenie upraw uproszczonych zapobiega erozji wodnej i wietrznej, poprawia strukturę i porowatość gleby, wpływa na lepsze zatrzymywanie wody w glebie i zwiększanie zawartości substancji organicznej w wierzchniej warstwie gleby, ogranicza parowania wody z gleby oraz straty azotu w czasie zimy. Jednocześnie ograniczenie zabiegów uprawowych zmniejsza ilość spalin trafiających do atmosfery.

Ekoschemat 9 - Zagospodarowanie resztek poźniwnych w formie mulczu (matowania).

Pozostawienie co najmniej do 15 lutego w formie mulczu (matowania) resztek pozbiorowych (po uprawie roślin w plonie głównym). Pozostawiona biomasa powinna być rozdrobniona i w miarę możliwości równomiernie rozmieszczona na powierzchni gleby.

Celem interwencji jest poprawa stanu gleby. Temu celowi służy realizowane w ramach interwencji, zagospodarowanie resztek poźniwnych w formie mulczu, inaczej matowania. Praktyka sprzyja poprawie bilansu materii organicznej (słoma ma najwyższy współczynnik reprodukcji materii organicznej), jak również ograniczeniu erozji wodnej i wietrznej. Interwencja polega na pozostawieniu na okres jesienno-zimowy rozdrobnionych i w miarę możliwości równomiernie rozmieszczonych na powierzchni gleby resztek pozbiorowych, m.in. rozdrobnionej słomy po zbiorach zbóż, kukurydzy, rzepaku i innych roślin zbieranych kombajnem.

Ekoschemat 10 - Utrzymanie zadrzewień śródpolnych

Utrzymanie i pielęgnacja zadrzewień śródpolnych, założonych w ramach:

- art. 22 rozporządzenia PE i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 - dotyczy zadrzewień założonych w 2022 r. w ramach poddziałania 8.1 - Zalesianie i tworzenie terenów zalesionych, PROW na lata 2014-2020 lub
- interwencji „Tworzenie zadrzewień śródpolnych” z art. 68 projektu rozporządzenia o Planach Strategicznych WPR, w celu zapewnienia przetrwania posadzonych w formie liniowej lub pasowej drzew i/lub krzewów pod względem ich ilości i jakości.

Celem interwencji jest zachęcenie rolników do utrzymania i pielęgnacji utworzonych na gruntach ornych zadrzewień śródpolnych.

Utrzymywanie zadrzewień śródpolnych ma zasadnicze znaczenie dla różnorodności biologicznej. Są miejscem bytowania wielu organizmów i bazą pokarmową m.in. dla ptaków i owadów zapylających, wspomagając tym samym utrzymanie równowagi ekologicznej na obszarach wiejskich. Zadrzewienia stanowią będą ostoję i korytarze ekologiczne dla wielu gatunków zwierząt oraz wpłyną na zminimalizowanie erozji wodnej i wietrznej gleby, co będzie korzystnie wpływać na jej żyzność. Dodatkowo poprzez zdolności pochłaniania dwutlenku węgla przyczynią się do łagodzenia negatywnych skutków zmian klimatu.

Ekoschemat 11 - Utrzymanie systemów rolno-leśnych

Utrzymanie systemów rolno-leśnych, założonych w ramach interwencji „Zakładanie systemów rolno-leśnych” na podstawie art. 68 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR, w celu zapewnienia przetrwania posadzonych drzew i krzewów pod względem ich ilości i jakości.

Systemy rolno-leśne to praktyki rolnicze, gdzie drzewa i krzewy w sposób celowy są zintegrowane z uprawą rolniczą. Celem ekoschematu jest zachęcenie rolników do utrzymania i pielęgnacji systemów rolno - leśnych założonych w ramach interwencji „Zakładanie systemów rolno-leśnych” Systemy rolno – leśne korzystnie wpływają na produkcję rolną i hodowlę zwierząt. Dodatkowo pozytywnie oddziałują na różnorodność biologiczną, krajobrazową oraz spełniają szereg funkcji wodochronnych, glebochronnych i wiatrochronnych.

W celu spełniania tych funkcji wsparciem zostanie objęty obszar, na którym drzewa lub krzewy są zintegrowane z uprawą rolną, tj. zarówno obszar z nasadzeniami drzew i krzewów, jak również grunt uprawiany pomiędzy nimi.

System agro-leśny

Uprawa róży pomarszczonej z maliną moroszką w gospodarstwie Lubelskie Ziola.

Ekoschemat 12 - Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych

Warunkiem uzyskania płatności w danym roku jest wystąpienie zalania lub podtopienia na trwałych użytkach zielonych w okresie między 1 maja a 30 września, przez okres co najmniej 12 dni.

Wsparcie realizowane w gospodarstwach realizujących równolegle na danym obszarze zobowiązania w ramach wybranych wariantów pakietów przyrodniczych związanych z zachowaniem cennych siedlisk przyrodniczych i siedlisk zagrożonych gatunków ptaków w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014-2020 r. Pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 (poza wariantem 4.3. Murawy), Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 (poza wariantem 5.3. Murawy) lub Pakietu 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk oraz analogicznych zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego 2023-2027.

Celem interwencji jest promowanie retencjonowania wody, a w efekcie poprawa gospodarki wodnej oraz zachowanie siedlisk hydrogeniczných.

Płatność przyznawana będzie rolnikom udostępniającym swoje TUZ na cele związane z retencjonowaniem wody, położone na terenach, gdzie w okresie wegetacyjnym w danym roku faktycznie wystąpiły zalania – podtopienia.

Wdrożenie ekoschematu opierać się będzie na monitoringu satelitarnym. Proponowany model wdrażania jest spójny z postulatem uproszczeń i stosowania rozwiązań opartych na cyfryzacji. Ograniczenie wsparcia do gruntów objętych zobowiązaniami w ramach ww. wybranych wariantów pakietów przyrodniczych jest podyktowane potrzebą ukierunkowania tego rodzaju wsparcia na siedliska hydrogeniczne - szczególnie predestynowane do funkcji retencyjnej, których kondycja przyrodnicza jest uzależniona od obecności wody, i na tereny o ekstensywnym systemie produkcji, gdzie potrzeby produkcyjne są stosunkowo łatwe do pogodzenia z wykorzystaniem terenu na cele usług ekosystemowych.

Ekoschemat 13 - Przeznaczenie 10% powierzchni UR w gospodarstwie na obszary nieprodukcyjne

Wymagania:

- utrzymanie obszarów sprzyjających różnorodności biologicznej na poziomie co najmniej 10% użytków rolnych i jednocześnie 7% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie (o ile grunty orne występują w gospodarstwie);
- realizacja za pomocą następujących obszarów nieprodukcyjnych: grunty ugorowane, żywopłoty, pasy zadrzewione, zadrzewienia liniowe i pojedyncze drzewa, rowy, zagajniki śródpolne, oczka wodne, miedze śródpolne, strefy buforowe, pasy gruntów kwalifikujące się do płatności wzdłuż obrzeży lasu (bez produkcji), „luk skowronkowych” utworzonych w uprawach, o określonych wymiarach;
- do obliczania powierzchni ww. obszarów będą stosowane współczynniki konwersji i ważenia.

Celem interwencji jest zachęcenie rolników do utrzymywania w gospodarstwie obszarów nieprodukcyjnych, które korzystnie oddziałują na środowisko, w szczególności na ochronę i zwiększenie różnorodności biologicznej. Wsparciem zostaną objęte elementy krajobrazu występujące nie tylko na gruntach ornych, ale na wszystkich typach użytków rolnych, tzn. również na trwałych użytkach zielonych i w uprawach trwałych. W ten sposób interwencja ma zachęcić rolników do utrzymania w gospodarstwie obszarów nieprodukcyjnych na poziomie wyższym niż w ramach obowiązkowej normy. Warunek utrzymania obszarów nieprodukcyjnych na poziomie wyższym niż w ramach normy DKR (GAEC) 9 zapewni obowiązek utrzymania obszarów nieprodukcyjnych na gruntach ornych na poziomie 7%. Występując o wsparcie rolnicy będą mogli uwzględnić obszary nieprodukcyjne realizujące normę DKR (GAEC) 9 w zakresie obowiązkowego minimalnego odsetka gruntów ornych.

Ekoschemat 14 - Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin

Prowadzenie w danym roku uprawy zgodnie z metodyką integrowanej produkcji roślin dla danego rodzaju uprawy, potwierdzone certyfikatem krajowego systemu jakości - Integrowana Produkcja.

Założeniem interwencji jest udzielanie pomocy do prowadzenia upraw zgodnie z metodykami integrowanej produkcji roślin pod nadzorem podmiotów certyfikujących, potwierdzonego certyfikatem.

Określone w metodykach sposoby prowadzenia uprawy ograniczają dostępną do stosowania paletę środków ochrony roślin oraz zapewniają racjonalizację wykonywania zabiegów ochronnych, dzięki monitorowaniu agrofagów i stosowaniu metod niechemicznych ochrony roślin (metody biologiczne, agrotechniczne). Efektem takich działań będzie większa dbałość o organizmy pożyteczne oraz zmniejszenie depozycji środków ochrony roślin do gleby i wód. System opiera się także na racjonalnym, uzależnionym od faktycznych potrzeb, nawożeniu roślin, co przyczyni się do ograniczenia nadmiernego stosowania nawozów i ich ewentualnego przedostawania się do cieków wodnych. W ramach systemu powinien być stosowany kwalifikowany materiał siewny lub nasadzeniowy. W przypadku upraw jednorocznych określone zostały wymagania dotyczące płodozmianu.

W porównaniu do obowiązujących w UE zasad integrowanej ochrony roślin uczestnik systemu Integrowanej Produkcji jest zobowiązany do ograniczenia w większym stopniu ilości zużywanych środków ochrony roślin, a przede wszystkim wykluczenia ze stosowania środków ochrony roślin, których użycie wiąże się z największym ryzykiem. Produkty opatrzone znakiem IP będą gwarancją zdrowej i bezpiecznej żywności.

W systemie IP wymaga się stosowania metod ochrony wymagających większej świadomości, użycia szerokiego spektrum informacji oraz zastosowania bardziej pracochłonnych i kosztocłonnych metod niechemicznych. Uczestnik systemu ponosi także koszty certyfikacji oraz obowiązkowych badań.

Metodyki integrowanej produkcji opracowywane są przy współudziale jednostek naukowych i mogą być modyfikowane zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami oraz możliwościami.

Produkcja w tym systemie podlega certyfikacji, produkt jest rozpoznawalny na rynku, dzięki oryginalnemu znakowi IP.

Ekoschemat 15 - Biologiczna ochrona upraw

Zastosowanie na określonej uprawie zabiegu z wykorzystaniem biologicznej ochrony roślin przy użyciu preparatów mikro- lub makrobiologicznych.

Jako metody biologiczne należy rozumieć zabieg z zastosowaniem:

- mikrobiologicznego środka ochrony roślin, zgodnie z etykietą tego środka, lub
- zabieg z zastosowaniem makroorganizmów, które nie podlegają w Unii Europejskiej obowiązkowi rejestracji, wymienionych na liście opracowanej w tym celu.

Celem interwencji jest ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin, co będzie miało pozytywny wpływ na ochronę różnorodności biologicznej i zmniejszy depozycję chemicznych środków ochrony roślin do środowiska.

Wsparcie przyczyni się do złagodzenia trudności występujących przy produkcji roślinnej chronionej biologicznie i do zwiększenia konkurencyjności sektora.

Rolnicy na początku sezonu wegetacyjnego będą zgłaszali gotowość zastosowania zabiegu ochrony roślin z wykorzystaniem metody biologicznej, a następnie wypełnią tę deklarację. W przypadku zastosowania biologicznej ochrony roślin z wykorzystaniem makroorganizmów wsparcie będzie ukierunkowane na zabiegi wykonywane tylko dla wybranych gatunków roślin uprawnych i odpowiednio przyporządkowanych im makroorganizmów.

Ekoschemat 16 – Rolnictwo ekologiczne

Rolnictwo ekologiczne to prowadzenie produkcji rolniczej w sposób łączący: najkorzystniejsze dla środowiska praktyki, ochronę zasobów naturalnych, wysoki stopień różnorodności biologicznej, stosowanie wysokich standardów dotyczących dobrostanu zwierząt. Oferuje ono konsumentom wyroby wytwarzane przy użyciu substancji naturalnych i naturalnych procesów.

Celem interwencji jest wspieranie dobrowolnych zobowiązań rolników, którzy podejmują się utrzymać lub przejść na praktyki i metody rolnictwa ekologicznego określone w prawodawstwie unijnym i krajowym

Wsparciem w ramach interwencji objęte są powierzchnie w ramach następujących grup upraw: rolnicze, warzywne, zielarskie, sadownicze podstawowe, jagodowe, sadownicze ekstensywne, paszowe oraz TUZ, prowadzone zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego.

Ponadto, małe gospodarstwa z uprawami ekologicznymi tzn. gospodarstwa o powierzchni UR nie większej niż 10 ha mogą otrzymać wsparcie w ramach interwencji na uproszczonych zasadach - płatność do hektara w jednakowej wysokości niezależnie od grupy upraw.

W ramach interwencji rolnicy mogą również otrzymać do każdego hektara zgłoszonego do płatności ekologicznych dodatkową premię za prowadzenie zrównoważonej produkcji roślinno-zwierzęcej (zarówno w przypadku płatności ekologicznych do powierzchni ww. grup upraw, jak w przypadku małych gospodarstw z uprawami ekologicznymi).

Wymagania w ramach interwencji:

- Prowadzenie produkcji rolnej, zgodnie z przepisami określonymi m.in. w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848 oraz w ustawie o rolnictwie ekologicznym.
- Uprawa gatunków roślin określonych na poziomie przepisów krajowych.
- Obowiązek produkcji ekologicznej i odpowiednie przeznaczenie zbioru (m. in. do przetwórstwa, sprzedaży, przekazania do innych gospodarstw, żywienia zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie).
- Posiadanie zwierząt – w przypadku płatności do upraw paszowych na gruntach ornych oraz do trwałych użytków zielonych.
- Posiadanie zwierząt w obsadzie 0,5-1,5 DJP na każdy hektar UR – w przypadku premii za prowadzenie zrównoważonej produkcji roślinno-zwierzęcej.
- Zachowanie trwałych użytków zielonych (nie dotyczy pakietu Małe gospodarstwa z uprawami ekologicznymi, poza TUZ cennymi przyrodniczo).

Ponadto, w przypadku podstawowych upraw sadowniczych, ekstensywnych upraw sadowniczych oraz upraw jagodowych:

- Uprawa gatunków w okresie owocowania, a w przypadku upraw niebędących w okresie owocowania - potwierdzenie, że do założenia tych upraw wykorzystano materiał nasadzeniowy odpowiedniej jakości.
- Utrzymanie minimalnej obsady dla poszczególnych gatunków roślin z tolerancją do 10%.
- Coroczne wykonywanie na plantacji zabiegów uprawowych i pielęgnacyjnych.

Ekoschemat 17 – Dobrostan zwierząt

Celem interwencji jest zachęcenie rolników do promowania podwyższonych (ponad obowiązujące standardy) warunków dobrostanu zwierząt. Rolnikom udzielane będzie wsparcie za realizację zobowiązań w zakresie dobrostanu zwierząt, które wykraczają ponad odpowiednie obowiązkowe normy wynikające z powszechnie obowiązującego prawa oraz powszechnie stosowane praktyki. Wsparcie to ma na celu zrekompensowanie dodatkowych poniesionych kosztów i utraconych dochodów w wyniku wprowadzenia praktyk hodowlanych związanych z podwyższonym dobrostanem zwierząt.

Interwencja obejmuje świnie (lochy i tuczniki), bydło (krowy i opasy), owce, kury nioski, kurczęta brojlery, indyki utrzymywane z przeznaczeniem na produkcję mięsa, konie i kozy.

Wymagania w ramach interwencji:

- Zwierzęta objęte wymogami są oznakowane i zarejestrowane zgodnie z przepisami o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (jeśli dotyczy).
- Wymogi odnoszące się do danej grupy zwierząt dotyczą wszystkich zwierząt tej grupy utrzymywanych w gospodarstwie rolnym.
- Rolnik realizujący interwencję dotyczącą dobrostanu zwierząt po raz pierwszy w nowym okresie programowania zobowiązany jest do odbycia szkolenia z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków.

Wymagania w ramach interwencji są zaostrzonymi przepisami dotyczącymi CC i dobrostanu zwierząt.

Dziękuję za uwagę.